

STORTINGET

Innst. 174 S

(2018–2019)

Innstilling til Stortinget
fra justiskomiteen

Dokument 8:27 S (2018–2019)

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk og Freddy André Øvstegård om å sikre landsdekkende tiltak mot hatkriminalitet

---

Til Stortinget

Bakgrunn

Stortingsrepresentantene Petter Eide, Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk og Freddy André Øvstegård fremmet 24. oktober følgende forslag:

- «1. Stortinget ber regjeringen om å opprette dedikerte grupper i ulike politidistrikt med oppgave å arbeide mot hatkriminalitet med mål om å dekke hele landet. Hver gruppe skal ha spesialkompetanse på feltet, arbeide systematisk mot hatkriminalitet, sørge for å heve kompetansen om hatkriminalitet blant de ansatte i politiet i sitt distrikt og rapportere om arbeidet som gjøres.
2. Stortinget ber regjeringen om å opprette en nasjonal enhet med koordinerings- og fagansvar for hatkriminalitet.»

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jan Bøhler, lederen Lene Vågslid og Maria Aasen-Svensrud, fra Høyre, Ingunn Foss, Peter Frølich og Frida Melvær, fra Fremskrittspartiet, Himanshu

Gulati og Solveig Horne, fra Senterpartiet, Geir Inge Lien og Emilie Enger Mehl, og fra Sosialistisk Venstreparti, Petter Eide, viser til Dokument 8:27 S (2018–2019) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk og Freddy André Øvstegård om å sikre landsdekkende tiltak mot hatkriminalitet.

Komiteen mener både hatkriminalitet og hatefulle ytringer er alvorlig kriminalitet som må tas på alvor. Denne type kriminalitet rammer ikke bare det enkelte offer, men skaper utrygghet i samfunnet generelt. Ytringsfriheten skal stå sterkt. Den skal vernes om, og vi må tåle en skarp formulert debatt. Imidlertid har hatefulle ytringer store konsekvenser for den enkelte og for samfunnet, og mange vegrer seg for å delta i den offentlige samtalen fordi de har blitt møtt med hetsende, sjikanerende eller trakasserende ytringer.

Komiteen registrerer at anmeldelser av hatkriminalitet har økt de siste årene, og det er viktig fremover å følge med på disse tallene for å avdekke i hvilken grad vi står overfor en faktisk økning i hatkriminalitet, eller om økningen skyldes helt eller delvis at politiet også avdekker flere saker, og at flere av tilfellene faktisk politianmeldes.

Komiteen vil påpeke den innsatsen Oslo politidistrikt har gjort ved å opprette en egen gruppe for etterforskning av saker som gjelder hatkriminalitet. Komiteen er kjent med at denne gruppen også har hatt en veiledningsrolle overfor de andre politidistriktene i saker om hatkriminalitet. Komiteen registrerer at Riksadvokaten har bedt Politiets sikkerhetstjeneste, Kripos og Oslo politidistrikt om i samarbeid å vurdere om det vil være hensiktsmessig å sentralisere etterforskningen av hatefulle ytringer og trusler. De skal også gi en

anbefaling om hvordan en slik samordnet innsats bør følges opp påtalemessig i politidistriktene.

Komiteen mener også det er viktig å påpeke at arbeidet mot hatkriminalitet ikke bare skal være en oppgave for politiet. Det forebyggende arbeidet må foregå innenfor mange samfunnsområder. Komiteen registrerer i svarbrev fra justis- og innvandringsministeren av 19. november 2018 (vedlagt) at en viser til at regjeringen vil følge opp innsatsen mot hatkriminalitet og løpende vurdere behov for nye tiltak, også innenfor politi og påtalemyndighet.

Komiteen er enig med forslagsstillerne i at det er store regionale forskjeller i arbeidet mot hatkriminalitet, og vil understreke at behovet for innsats vil variere da politidistriktenes størrelse og utfordringer er forskjellige. Komiteen mener at for å avdekke de høye mørketallene er det avgjørende at de ansatte i hvert politidistrikt har god kunnskap om hvordan de skal oppdage tilfeller av hatkriminalitet, og samtidig håndtere disse på en best mulig måte. Komiteen mener dette er i tråd med det en samlet komité uttalte i Innst. 6 S (2018–2019):

«Komiteen mener det er viktig å bygge opp kapasitet i politidistriktene for å løfte arbeidet mot hatkriminalitet. Komiteen vil vise til FRI som har hatt et tett og godt samarbeid med Manglerud politistasjon i Oslo som har ansvaret for arbeidet mot hatkriminalitet i Oslo politidistrikt. Komiteen mener det derfor må være et uttrykt mål å heve kompetansenivået i alle politidistriktene våre.»

Slik komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser det, fremstår kompetanseheving i distriktene per i dag som tilfeldig og frivillig. Eksempelvis har Politidirektoratet finansiert kompetansehevingstiltaket Rosa kompetanse justis siden 2011. Hvert år får politidistriktene gjentatte tilbud om kompetanseheving i hatkriminalitet, men svært få takker ja. I 2017 fikk alle politidistriktene tilbud om Rosa kompetanse justis, men kun to takket ja. På denne bakgrunn støtter disse medlemmer forslaget om at kompetanseheving blir obligatorisk og systematisert for å sikre kompetanseheving i alle distrikt.

Disse medlemmer fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det gjennomføres systematisk og obligatorisk opplæring om hatkriminalitet i alle politidistrikt.»

Videre mener disse medlemmer at det må bygges opp kapasitet og kompetanse i hvert distrikt, og ansvar for arbeidet mot hatkriminalitet må plasseres.

Komiteens medlemmer fra Høyre og Fremskrittspartiet stiller seg positive til at arbeidet mot hatefulle ytringer er satt høyt på dagsordenen av regjeringen, og vil vise til at regjeringen i november

2016 lanserte en strategi mot hatefulle ytringer. Dette er første gang en norsk regjering samler innsatsen mot hatefulle ytringer i en egen strategi, og i denne strategien finnes viktige tiltak rettet mot politiets innsats, økt innsats på forskning og flere møteplasser. I tillegg finnes også tiltak for barn og unge, og tiltak i arbeidslivet og i mediesektoren.

Disse medlemmer viser til at regjeringen er godt i gang med oppfølging av strategien og prioriterer kunnskapsutvikling, rettssystemet, møteplasser, barn og unge, mediesektoren og arbeidsliv. Disse medlemmer er videre positive til at hatkriminalitet skal ha prioritet i alle politidistrikt, sidestilt med annen alvorlig integritetskrenkende kriminalitet, slik at bosted ikke skal ha betydning for hvordan hatkriminalitet forebygges, etterforskes og irrettesføres.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet mener forslagsstillerne tar opp et viktig tema. Disse medlemmer mener imidlertid det ikke er riktig tiltak å pålegge politidistriktene å opprette grupper med spesialkompetanse som skal arbeide mot hatkriminalitet. Selv om en slik organisering fungerer godt i Oslo, er det ikke sikkert at det er behov for eller beste løsning å gjøre det på samme måten i andre politidistrikt. Disse medlemmer vil understreke at politidistriktene kan inneha kompetanse på hatkriminalitet uten at det nødvendigvis blir opprettet egne spesialgrupper for dette. Disse medlemmer støtter heller ikke at det opprettes en egen nasjonal enhet med koordinerings- og fagansvar for hatkriminalitet. Statsråden viser i sitt svarbrev av 19. november 2018 til at hatkrimgruppen i Oslo i dag har en uformell veiledningsrolle overfor de andre politidistriktene. Her finnes det allerede god kompetanse på feltet, og disse medlemmer mener det vil være interessant å se på om denne gruppen bør få mandat og ressurser til å inneha en mer formalisert rådgivende funksjon for de andre politidistriktene.

Disse medlemmer fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om den eksisterende hatkrimgruppen i Oslo bør få mandat og ressurser til å inneha en mer formalisert rådgivende funksjon for de andre politidistriktene.»

Disse medlemmer vil videre fremheve at FRI – gjennom prosjektet Rosa kompetanse justis – gjør et viktig arbeid mot hatkriminalitet. Disse medlemmer viser til at Senterpartiet foreslo en styrking av dette tiltaket i partiets alternative statsbudsjett for 2019. Disse medlemmer mener at politidistriktene kan ha god nytte av kompetansehevingen som tilbys. Samtidig opplever flere politidistrikt store kapasitetsproblemer i dag, og det å pålegge alle politidistrikt obligatorisk kursing vil ikke bedre denne situasjonen.

Gjennomføringen av politireformen krever både menneskelige og økonomiske ressurser, og mange politidistrikt er hardt presset. Det økonomiske handlingsrommet til politidistriktene er vesentlig redusert de siste årene, blant annet grunnet økt grad av øremerking og flere oppgaver. Disse medlemmer vil vise til at Senterpartiet i sitt alternative statsbudsjett for 2019 foreslo 500 mill. kroner mer til politidistriktene enn regjeringens forslag. En slik økning ville kunnet bedret ressursituasjonen for det lokale politiet. Slik situasjonen er nå, må imidlertid de folkevalgte utvise forsiktighet med å innføre flere pålegg innenfor de eksisterende rammene. Disse medlemmer er opptatt av å gi større handlingsrom til politidistriktene til å prioritere tiltak ut ifra lokale behov og mener dette behovet er enda større i en tid der flere politidistrikt sliter med ressurser og kapasitet. Da må politidistriktene ha et visst rom til å vurdere hvilken trening, kompetanseheving og kursing som trengs ut ifra lokale forhold.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil vise til at hatkriminalitet er ett av de områdene som Riksadvokaten i rundskriv av 1/2018 uttrykkelig har sagt skal prioriteres. Samtidig er det kun én enhet i hele landet som arbeider med dette kriminalitetsområdet spesifikt.

Dette medlem vil vise til begrunnelsen for forslaget, hvor det fremgår at 37,9 pst. av fjorårets anmeldelser av hatkriminalitet ble registrert i Oslo politidistrikt. Man kan anta at noe av grunnen til det høye tallet i Oslo er at det er etablert en dedikert gruppe som arbeider med nettopp dette feltet. Oslo politidistrikt anser gruppens bidrag i arbeidet mot hatkriminalitet som betydelig, og ser at dens arbeid er med på å løfte hatkriminalitet som felt nasjonalt. Det er viktig å huske på at dette er en regional gruppe med begrenset kapasitet. Dette medlem mener derfor at denne gruppen i Oslo ikke skal ha nasjonalt ansvar.

Dette medlem vil vise til at det åpenbart er behov for tilsvarende grupper i flere andre politidistrikt. Å ha personer som arbeider dedikert med et slikt kriminalitetsområde i flere andre politidistrikt, vil kunne gi flere fordeler. Det gir økt fenomenforståelse slik at hatkriminalitet oftere blir gjenkjent, og ikke forklart som en uavhengig hendelse. Det vil også gi økt tillit.

Dette medlem viser til svarbrev fra statsråden av 19. november 2018, som viser til at øremerking av midler vil gjøre politidistriktene mindre fleksible, og at politireformen har fungert. Dette medlem vil påpeke at det er stor uklarhet om politireformen har fungert etter intensjonen. Den siste rapporten om gjennomføringen av politireformen viser at 80 pst. av de intervjuede i politiet tror det forebyggende politiarbeidet blir enten dårligere eller uendret som følge av reformen. Dette medlem er derfor usikker på om det innebærer at også

hatkriminalitet blir fulgt opp, selv med større politidistrikt. Dette medlem mener også at med de større politidistriktene er det rom for å øremerke til konkrete grupper uten at det går utover andre oppgaver, siden det er naturlig å skalere etter behov. Derfor er forslaget også utformet slik at det skal opprettes flere slike grupper, og at det ikke kun er Oslo politiet som har en slik gruppe med en slik oppgave, uten at det spesifiseres akkurat hvor mange og i hvilke distrikt de skal opprettes.

Dette medlem mener det er et behov for at noen i de fleste politidistrikt arbeider dedikert med den typen kriminalitet, forebygging og tillitsbygging i den forbindelse. Det å ta denne typen kriminalitet på alvor vil øke tilliten til politiet hos minoritetsbefolkningen – en tillit som er nødvendig for å kunne forebygge blant annet gjengkriminalitet og lignende.

Dette medlem vil på denne bakgrunn fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen om å opprette dedikerte grupper i flere politidistrikt med oppgave å arbeide mot hatkriminalitet, med mål om å dekke hele landet. Hver gruppe skal ha spesialkompetanse på feltet, arbeide systematisk mot hatkriminalitet, sørge for å heve kompetansen om hatkriminalitet blant de ansatte i politiet i sitt distrikt og rapportere om arbeidet som gjøres.»

«Stortinget ber regjeringen om å opprette en nasjonal enhet med koordinerings- og fagansvar for hatkriminalitet.»

Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen sørge for at det gjennomføres systematisk og obligatorisk opplæring om hatkriminalitet i alle politidistrikt.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 2

Stortinget ber regjeringen vurdere om den eksisterende hatkrimgruppen i Oslo bør få mandat og ressurser til å inneha en mer formalisert rådgivende funksjon for de andre politidistriktene.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen om å opprette dedikerte grupper i flere politidistrikt med oppgave å arbeide mot hatkriminalitet, med mål om å dekke hele landet. Hver gruppe skal ha spesialkompetanse på feltet, arbeide systematisk mot hatkriminalitet, sørge for å heve kompe-

tansen om hatkriminalitet blant de ansatte i politiet i sitt distrikt og rapportere om arbeidet som gjøres.

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen om å opprette en nasjonal enhet med koordinerings- og fagansvar for hatkriminalitet.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser

til representantforslaget og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

Dokument 8:27 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk og Freddy André Øvstegård om å sikre landsdekkende tiltak mot hatkriminalitet – vedtas ikke.

Oslo, i justiskomiteen, den 19. februar 2019

Lene Vågslid

leder

Solveig Horne

ordfører

Vedlegg**Brev fra Justis- og beredskapsdepartementet v/statsråd Tor Mikkel Wara, datert 19. november 2018****Vedrørende representantforslag 8:27 S (2018-2019)**

Jeg viser til brev 6. november hvor Justiskomiteen ber om Justis- og beredskapsdepartementets uttalelse i forbindelse med at den har følgende sak til behandling:

Representantforslag fra stortingsrepresentantene Petter Eide, Karin Andersen, Solfrid Lerbrekk og Freddy Andre Øvstegård om å sikre landsdekkende tiltak mot hatkriminalitet:

Både hatkriminalitet og hatefulle ytringer er alvorlig kriminalitet som må tas på alvor. Denne typen kriminalitet rammer ikke bare det enkelte offer, men skaper utrygghet i samfunnet generelt.

Hatkriminalitet rammes av straffeloven §§ 77i (skjerpene omstendigheter); 185 (hatefulle ytringer); 186 (diskriminering); 264 (om grove trusler; 272e) (om grov kroppskrenkelse); 274e) (om grov kroppsskade) og 352c) (om grovt skadeverk).

Jeg viser til Politidirektoratets rapport «Hatkriminalitet. Anmeldelser 2017 » fra 31. mai 2018. Rapporten viser at politiet mottok 549 anmeldelser for hatkriminalitet i fjor. Det er en økning på 17 prosent fra året før. Siden 2012 har utviklingen i anmeldte saker vært slik:

2012: 216
2013: 238
2014: 223
2015: 347
2016: 466
2017: 549

Kilde: Politidirektoratet

Det vil i tiden fremover bli viktig å følge med på disse tallene for å avdekke i hvilken grad vi står ovenfor en faktisk økning i hatkriminalitet opp mot det faktum at politiet også avdekker flere saker og at flere av tilfellene faktisk politianmeldes. Økt oppmerksomhet i offentligheten antas å bidra til at flere anmelder.

Antakelsen underbygges av resultatene fra Politidirektoratets årlige innbyggerundersøkelse for 2017. Der mente 50 prosent av de spurte at politiet håndterer hatkriminalitet meget eller ganske godt. I 2017 anmeldte 30 prosent av de utsatte hendelsen til politiet. I 2016 var det 21 prosent som valgte å politianmelde hendelsen.

I departementets styring av Politidirektoratet operasjonaliseres de politiske prioriteringene gjennom mål og krav i tildelingsbrevet. I tildelingsbrevet for 2018 er det utformet et virksomhetsspesifikt mål om «Effektiv straffesaksbehandling med høy kvalitet». Dette målet blir videreført til 2019 for å sikre kontinuitet og for å kunne sammenligne resultater over tid. Tilhørende sty-

ringsparametere og resultatkrav er knyttet til saksbehandlingstid, oppklaringsprosent og restanser.

En øremerking av ressurser gir politiet mindre handlingsrom til å prioritere ressursene dit behovet til enhver tid er størst. Utfordringsbildet kan endre seg over tid, og det kan være ulike behov fra distrikt til distrikt. Gitt de styringssignalene departementet gir gjennom tildelingsbrevet og de prioriteringer riksadvokaten fastsetter, legges det til grunn at Politidirektoratet og politimesterne følger opp med å prioritere fagområdet slik at de kan vise til gode resultater og effekter av sitt arbeid og de tiltakene de setter i verk.

Gjennomføringen av politireformen har så langt gitt bedring på flere områder. Med færre politidistrikter ligger det til rette for å samle ressurser og skape sterkere fagmiljøer. Dette må sees i sammenheng med innføring av felles straffesaksinntak, som skal sikre riktige prioritering og kvalitetssikring av straffesaker på tidspunkt for anmeldelse. Det har vært en av de prioriterte funksjonene ved gjennomføring av politireformen. Politidirektoratet har i 2018 utarbeidet en veileder til bruk i politidistriktene, for å sikre ensartet håndtering av sakfeltet. Riktig koding av sakene i politiets registre er også nødvendig for å kunne legge straffeskjerpene moment til grunn, i tråd med hva loven forutsetter.

Vi har gode erfaringer fra Oslo politidistrikts innsats gjennom opprettelsen av en egen gruppe for etterforskning av saker som gjelder hatkriminalitet. Denne gruppen har også uformelt hatt en veiledningsrolle overfor de andre politidistriktene i saker om 2/3 hatkriminalitet. Selv om dette har vært nyttig, er det ikke sikkert det er nødvendig med tilsvarende grupper i alle landets politidistrikt.

Riksadvokaten har bedt Politiets sikkerhetstjeneste, Kripos og Oslo politidistrikt om i samarbeid å vurdere om det vil være hensiktsmessig å sentralisere etterforskning av hatefulle ytringer og trusler. Virksomhetene bes også om å utarbeide en samlet nasjonal oversikt over omfanget av disse kriminalitetstypene. Videre bes de gi en anbefaling om hvordan en slik eventuell samordnet innsats bør følges opp påtalemessig i politidistriktene.

Politihøgskolen tilbyr fra i høst et nytt studietilbud for videreutdanning innen forebygging og etterforskning av hatkriminalitet. Politiet ber publikum på sine nettsider om tips når det gjelder rasistiske, diskriminerende og hatefulle ytringer på internett, og om informasjon om nettsteder som genererer hatkriminalitet. Tipsmottaket er døgnbemannet hos Kripos. De formidler henvendelser videre til riktig politidistrikt for videre oppfølging. For eksempel kan politiet lokalt ta kontakt

med personer som sprer hatefulle ytringer på nett. Dette vil bidra til å styrke politiets forebyggende innsats lokalt i tillegg til at de kan ta saker videre i straffesakssporret.

Det er også viktig å minne om at arbeidet mot hatkriminalitet ikke bare skal være en oppgave for politiet. Det forebyggende arbeidet må foregå innenfor mange samfunnsområder, inkludert skole og oppvekst, kultur og idrett, politiske partier og i det offentlige ordskiftet.

Regjeringen vil følge opp innsatsen mot hatkriminalitet og løpende vurdere behov for nye tiltak, også innenfor politi og påtalemyndighet.

